

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายชัช ชลวร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๖๒

เรื่องพิจารณาที่ ๒๗/๒๕๖๒

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๒

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) หรือไม่ และนับแต่เมื่อใด

ความเห็น

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง และมาตรา ๑๐๑ ได้บัญญัติถึงเหตุที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงไว้รวม ๑๓ ประการ ซึ่งตามมาตรา ๑๐๑ (๖) บัญญัติเหตุไว้ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ซึ่งเป็นการนำลักษณะต้องห้ามของบุคคลมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาเป็นเหตุแห่งการสิ้นสุดซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดมีลักษณะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งแล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นย่อมสิ้นสุดลงนั่นเอง และมาตรา ๙๘ (๖) บัญญัติลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่มิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งว่าเป็นบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

คดีมีข้อกฎหมายที่ต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า คำพิพากษาให้จำคุกตามมาตรา ๙๘ (๖) นั้น หมายความว่ารวมถึงคำพิพากษาประหารชีวิต หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นบุคคลผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีการกระทำที่ก่อให้เกิดความรุนแรงที่สังคมไม่ยอมรับ ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียโดยกระทำผิดกฎหมายดังที่บัญญัติไว้ในลักษณะต้องห้ามของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑) (๒) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) และ (๑๘) สำหรับโทษจำคุกนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ บัญญัติโทษที่จะลงสำหรับผู้กระทำความผิดทางอาญามีดังนี้ (๑) ประหารชีวิต (๒) จำคุก (๓) กักขัง (๔) ปรับ และ (๕) ริบทรัพย์สิน ซึ่งโทษประหารชีวิตเป็นโทษที่สูงกว่าโทษจำคุก

และในการลดโทษประหารชีวิต ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๒ บัญญัติว่า ในการลดโทษประหารชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้ลดดังต่อไปนี้ (๑) ถ้าจะลดหนึ่งในสาม ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต (๒) ถ้าจะลดกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบห้าปีถึงห้าสิบปี จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่าโทษประหารชีวิตเป็นโทษสำหรับการกระทำความผิดอาญาที่มีความรุนแรงยิ่งกว่าโทษจำคุกและเป็นอัตราโทษที่เลยโทษจำคุกมาแล้ว เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) บัญญัติว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” เป็นลักษณะต้องห้ามอันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลง การต้องคำพิพากษาประหารชีวิตซึ่งเป็นโทษที่ศาลจะลงสำหรับการกระทำความผิดทางอาญาที่มีความรุนแรงยิ่งกว่าโทษจำคุก การต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตจึงอยู่ในความหมายมาตรา ๙๘ (๖) ด้วย ส่วนความตอนท้ายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ว่า “ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” หมายความว่า การคุมขังนั้นศาลจะต้องออกหมายและมีการคุมขังตัวผู้ที่ต้องคำพิพากษาอยู่ในสถานที่คุมขังด้วย

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ ปรากฏว่าผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๗ จังหวัดขอนแก่น สังกัดพรรคเพื่อไทย ต่อมาขณะที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำพิพากษา ในคดีหมายเลขดำที่ อ ๙๒๙/๒๕๖๑ คดีหมายเลขแดงที่ อ ๙๗๖/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ พิพากษาว่า ผู้ถูกร้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๙ (๔) ประกอบมาตรา ๘๔ ลงโทษประหารชีวิต ศาลจังหวัดขอนแก่นออกหมายอาญาระหว่างอุทธรณ์ตามหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ ให้เรือนจำพิเศษขอนแก่นคุมขังผู้ถูกร้องไว้ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาของศาลจังหวัดขอนแก่นให้ประหารชีวิตซึ่งเป็นโทษที่มีความรุนแรงกว่าโทษจำคุก และผู้ถูกร้องถูกคุมขังในเรือนจำโดยหมายของศาลจังหวัดขอนแก่น จึงอยู่ในความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) ที่ทำให้ผู้ถูกร้องเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖)

ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า กรณีของผู้ถูกร้องไม่อาจนำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) มาใช้บังคับได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ผู้ถูกร้องมิได้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในขณะที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผู้ถูกร้องถูกจำคุกระหว่างอุทธรณ์ มิใช่ต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษาอันถึงที่สุด ผู้ถูกร้องมีสิทธิอุทธรณ์

คำพิพากษาของศาลและมีสิทธิที่จะยื่นขอปล่อยตัวระหว่างอุทธรณ์ได้อีก เมื่อคดียังไม่ถึงที่สุด ผู้ถูกร้อง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย่อมได้รับความคุ้มครองตามมาตรา ๑๒๕ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญมีความมุ่งหมาย ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม ไม่มีความประพฤติ เสื่อมเสียและมีมลทินมัวหมอง ดังนั้น เพื่อเป็นหลักประกันและเป็นที่ยอมรับของสังคม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะดังกล่าวอยู่ตลอดในขณะที่ยังดำรงตำแหน่ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยรัฐธรรมนูญกำหนดสิ่งที่เป็นเหตุไว้หลายประการตามมาตรา ๑๐๑ อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสิ้นสุดลง ไม่สามารถดำรงตำแหน่ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อีกต่อไป โดยมีทั้งเป็นเหตุส่วนตัวได้แก่ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และการพ้นจากตำแหน่ง รวมถึงการกระทำที่เป็นเหตุให้สมาชิกภาพสิ้นสุดลงด้วย สำหรับลักษณะ ต้องห้ามที่เกี่ยวข้องกับต้องคำพิพากษานั้นกำหนดไว้มาตรา ๑๐๑ (๖) และ (๑๓) โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) บัญญัติไว้ว่า “มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘” และมาตรา ๙๘ (๖) บัญญัติไว้ว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล” ซึ่งแตกต่างอย่างชัดเจนจากกรณีมาตรา ๑๐๑ (๑๓) ที่บัญญัติไว้ว่า “ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็น การรอกการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐาน หมิ่นประมาท” จึงไม่อาจนำกรณีตามมาตรา ๑๐๑ (๑๓) มาใช้บังคับกับกรณีตาม (๖) ได้ ซึ่งเป็นไป ตามหลักการตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษรเมื่อปรากฏข้อความเขียนไว้ชัดเจนแล้ว หากประสงค์จะให้ มีข้อยกเว้นต้องเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนด้วยเช่นกัน เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) บัญญัติให้นำลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาใช้บังคับในการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ย่อมหมายความว่า ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใด หากมีลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าว ย่อมเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้น สิ้นสุดลง ในกรณีของผู้ถูกร้องเช่นกันเมื่อผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาของศาลจังหวัดขอนแก่นให้ประหารชีวิต และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลจังหวัดขอนแก่น อันเป็นลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๖) จึงเป็นเหตุให้สมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลงด้วยเช่นกัน สำหรับความคุ้มครอง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ เป็นการคุ้มครองในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุม เพื่อมิให้มีการก่อกวนก่อกวนทางการเมือง

อันทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรได้ และเป็นความคุ้มกัน
ในระหว่างการพิจารณาคดีอาญา ไม่ใช่กรณีศาลในคดีอาญานั้นได้มีคำพิพากษาคัดสินคดีแล้ว

มีข้อที่ต้องพิจารณาต่อไปว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่
เมื่อใด เห็นว่า ในคดีนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งรับคำร้องของผู้ร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และเมื่อวันที่ ๑๖
ตุลาคม ๒๕๖๒ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง
ซึ่งความตอนท้ายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า
สมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่
แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง” เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้สมาชิกภาพ
ของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ผู้ถูกร้องจึงพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่คือ วันที่ ๑๖
ตุลาคม ๒๕๖๒

อนึ่ง เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้อง
สิ้นสุดลง มีผลให้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลงตาม
รัฐธรรมนูญ และมาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง
เพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร
ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง
แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ... และให้นำความในมาตรา ๑๐๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม” และมาตรา ๑๐๒
วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่ออายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราช
กฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่
สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ” ดังนี้ เพื่อให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ กรณีที่จะจัดให้มีการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้ง
โดยอนุโลมตามมาตรา ๑๐๒ คำว่าอนุโลมหมายถึง การดำเนินการให้มีการเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวัน
นับแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตนั้นสิ้นสุดลง แต่หากวันดังกล่าว
ไม่ปรากฏแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม ก็ต้องอนุโลมถือว่ากำหนดเวลาที่จะให้มี
การเลือกตั้งเกิดขึ้นเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งทราบเหตุที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง
โดยชอบแล้วนั่นเอง คดีนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ร้องจึงต้องถือว่าทราบเรื่องสมาชิกภาพ
ของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง คือนับแต่วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๒

(นายชัย ชลวร)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ